

INSPIRATIONSMØDE i Odense 22.11.2008

Landsforeningens strategi for de bevaringsværdige bygninger Søren Vadstrup

Historisk baggrund

1960-erne: Værn af smukke danske huse

Registranter fra forskellige byer og landområde
Palle Suenson og Kai Gotlob:
Selskabet for Bygnings- og Landskabskultur
Fonden for Bygnings- og Landskabskultur
Sammenslutningen for Bygnings- og Landskabskultur

1960-erne, 70-erne og 80-erne

Diverse Bygningsregistranter for en lang række byer og landsbyer i Danmark (Historiske huse i ... eller Huse i ...): København, Helsingør, Tønder, Møgeltønder, Ribe, Køge, Kalundborg, Frederiksværk, Stubbekøbing, Rødby, Nykøbing Falster, Skagen, Christianshavn, Vesterbro osv. osv. Ofte med tilhørende vedligeholdelses-hæfter
Udarbejdet af Nationalmuseet og Fredningsstyrelsen

1960-erne og 70-erne

Lokale bevaringsforeninger

Der kæmper for at forhindre nedrivninger i de historiske byområder.
Adskillige steder var disse foreninger initiativtagere til udarbejdelse af bevarende lokalplaner, andre steder skabte lokalplanarbejdet baggrund for at starte en forening.

I en række byer etableres der lokale **bevaringsfonde**, der støtter istandsættelsen af de bevaringsværdige bygninger.

1970-erne

Saneringsloven – saneringsplaner
Bevarende saneringer Bevarende lokalplaner
Helsingør, Haderslev, Ribe, Tønder, Viborg, Ebeltoft, Køge, Dragør,
Ærøskøbing og Søderho

Bevarende lokalplan har:

Et afgrænset et område for lokalplanens virkning
Formuleret en række mere eller mindre detaljerede retningslinier for, hvordan bygningerne indenfor lokalplanens område skal se ud, herunder også nybyggede huse, med hensyn til tagmaterialer og tagudformninger, facadematerialer og –farver, vinduer, døre, skorstene og tilbygninger/udestuer.
Husejere indenfor lokalplanområdet skal ansøge kommunen (Teknisk Forvaltning) om tilladelse til alle bygningsændringer eller bygningsarbejder på huset. Kommunen skal påse, at arbejderne retter sig efter Lokalplanens bestemmelser.

1983**Oprettelsen af Statens Bygningsfredningsfond**

Der bl.a. kan yde økonomisk støtte til bevaringsværdige bygninger

1985**Granada-konventionen** om bevaringen af Europas arkitekturarv.

Denne folkeretligt bindende konvention pålægger medlemslandene at:

- Skaffe sig *overblik over landets bygningskultur* gennem en landsdækkende kortlægning
- Sikre at der tages hensyn til de *bevaringsværdige helheder* i den fysiske planlægning
- Støtte ejerne gennem oplysning, rådgivning og økonomisk støtte
- Arbejde for at de til istandsættelsen af ældre bygninger nødvendige *håndværksfag*, ikke forsvandt.

1986**Raadvad-Centeret**

Formål: Arbejde for at de til istandsættelsen af ældre bygninger nødvendige *håndværksfag*, ikke forsvinder.

1987**Kommuneatlas**

En landsdækkende kortlægning *af landets bygningskultur*

Sikre at der tages hensyn til de *bevaringsværdige helheder* i den fysiske planlægning

1987**SAVE-systemet** (Survey of Architectural Values in the Environment)

Forskellige personer kan vurdere huse over hele landet efter samme standard

Huse på samme niveau, får den samme vurdering på en skala fra 1-9

For at få betegnelsen 'Bevaringsværdig bygning' skulle huset have karakteren mellem 1 – 4

Gennemføre registreringer af en kommune indenfor et overskueligt tidsforbrug.

1989**'Information om Bygningsbevaring'** (1989-1992)

Støtte ejerne gennem oplysning, rådgivning og økonomisk støtte

76 informationsblade, skrevet af landets førende eksperter.

1983**Byfornyelsesloven**

Kæmpe byfornyelses-projekter i København og en lang række provinsbyer – under ledelse af 2 Byfornyelsesselskaber

1985**Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur**

Formål og vedtægter

Bestyrelse

Blad

Ca. 100 lokale Bevaringsforeninger

1996-2000 RAADVAD-Centeret

Forskningsprojekter om maling (linoliemaling), vinduer, murværk, kalk og facader, smedejern og støbejern, natursten, bevaring af træ, m.m.

Formidling af disse gennem bøger, hæfter, viden-portal, presseomtale samt 4 landsdækkende kampagner – sammen med By og Lands lokalforeninger:

1998: Vinduer

1999: Facader

2000: Maling

2001: Smedejern og støbejern

2002: Vinduer

1999**Bygningsforbedringsudvalgene**

Økonomisk støtte til *bevaringsværdige bygninger* i form af rente- og afdragsfrie lån
Byfornyelsesmidlerne udstrækkes til også at gælde *bevaringsværdige bygninger i landsbyer og landdistrikterne*

2001**Revidering af 'Information om Bygningsbevaring'**

samt udlægning på nettet og CD-Rom

2004**Bogen 'Huse med sjæl'****2005****Nyt Forsknings- og Viden-Center**

Center for Bygningsbevaring i RAADVAD

Reviderede Anvisninger, koordineret med 'Information om Bygningsbevaring', og 'Huse med sjæl'

2005**Kulturarvsstyrelsen's**

Database over de Fredede og Bevaringsværdige Bygninger (**FBB**)

2005**Revision af Byfornyelsesloven:**

De støttede arbejder **skal** 'sikre eller forbedre bygningernes bevarings-værdier' – (gælder også for ikke-bevaringsværdige bygninger)

2006**Vejledning fra Socialministeriet (nu Velfærdsministeriet)**

(Bevaringsværdige bygninger – sikring af bevaringsværdier)

Hvordan husene konkret skal behandles, for at sikre eller forbedre bevaringsværdierne. Efter et foregående udviklingsprojekt om dette, bl.a. i forhold til dokumenterede forskningsresultater for god og dårlig praksis.

Koordineret med 'Information om Bygningsbevaring', 'Huse med sjæl' og Center for Bygningsbevaring's Anvisninger.

2006**Bygningsreglementet**

Der er indført en **undtagelse** i Bygningsreglementet for 2006 for de fredede og bevaringsværdige bygninger med hensyn til opfyldelsen af de nye skærpede energikrav

2007**Kulturarvsatlas for Vadehavet**

Uden enkeltbygning-registrering

2007**Regeringens visionspapir om 'ArkitekturNation Danmark,**

rammer for liv, rammer for vækst':

Den arkitektoniske kulturarv skal vedligeholdes og udvikles. Bl.a. gennem:

Udredningsarbejde om Bygningsfredning og bygningsbevaring, FBB-databaseN, udvikling af Kulturarvsatlasarbejdet, styrkelse af Arkitektuddannelsen i Bygningsrestaurering m.fl.

KONKLUSION (2008)

Vi har:

- Lovgivning, der præciserer, at de bevaringsværdige bygninger skal bevares ordentligt
- Penge til støtte gennem Byfornyelsesloven
- Vejledning om hvordan man sikrer bevaringsværdierne – der bygger på dokumenterede forskningsresultater
- En række konkrete hjælpe-redskaber Bøger, bygnings-databaser, viden-databaser, Viden-Centre osv.
- Koordinering af indsatsen mellem de forskellige ministerier og styrelser
- Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur der er i forreste række i denne proces – sammen med bl.a. Raadvad.
- En række Lokale Bevaringsforeninger der kan indgå i dette samarbejde

Forslag

fremført i forb. med Kulturministeriets udvalg om revision af Bygningsfredningsloven:

Nedlæggelsen af den landsdækkende SAVE-registrering i Kulturarvsstyrelsen medfører en stor grad af forskelsbehandling af borgerne, idet ikke alle kommuner har foretaget en registrering af bevarings-værdige bygninger i kommunen. Efter kommune-sammenlægningerne er dette endda tilfældet indenfor samme kommunes grænser.

Kommunerne skal forpligtes til at gennemføre en SAVE-registrering af hele kommunen. Dette bør kædes sammen med at de nye sammenlagte kommuner, har fået overdraget ansvaret for udpegningen af værdifulde kulturmiljøer i kommunen, plus at kommuneplanerne nu skal indeholde retningslinier for sikring af kulturhistoriske bevaringsværdier, herunder udpegning af værdifulde kulturmiljøer i både land- og byområder.

Der skal samtidigt etableres en jævnlig opfølgning i kommunerne, så ødelagte eller forringede bevaringsværdige bygninger skal kunne miste deres 'klassificering'. Der skal samtidigt etableres en procedure så et ikke-bevaringsværdigt, ældre hus, gennem en bevaringsmæssig forbedring og lødig retablering af facader, vinduer, døre, tag, skorstene osv. kan får mulighed for at blive genvurderet som bevaringsværdigt.

Ideen med at beskrive samlede områder kulturmiljø og kulturarv er god og bør fortsætte, men dette må ikke hindre en enkeltbyggningsregistrering efter SAVE-systemet.

Mange kommuner har i de senere år nedlagt deres *Bygningsforbedringsudvalg*, med deraf følgende bortfald af de offentlige støttemidler til kommunens bevaringsværdige bygninger. Kulturarvsstyrelsen og Velfærdsministeriet må bl.a. sammen med KL og Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur opfordre og anspore alle kommunerne til at oprette Bygningsforbedringsudvalg, for på denne måde at hjælpe borgerne med at tage vare på kommunens bygningskulturarv

Bestyrelsens HANDLINGSPLAN for de bevaringsværdige bygninger i Danmark**Mål:**

Oprettelse af lokale/kommunale 'Bygningskultur-Råd' i alle kommuner i Danmark, hvor Landsforeningen har lokalforeninger. Rådet består af kommunens byggesagsbehandling og By og Lands Lokalforening, m.fl.

Bevaringsrådet får som opgaver:

- At være hørings- og sparringspartner for den kommunale planlægning og administration af kulturmiljøer, arkitekturpolitik, bevaringsplanlægning og bevaringsværdige bygninger, dels
- At forestå opgaver omkring kulturarv og bevaringsværdige bygninger gennem undersøgelses- og registreringsarbejde, oplysning og formidling, vejledning osv.
- Presse på og hjælpe med at der gennemføres en SAVE-registrering af alle bygninger i kommunen ældre end 1960 – for at udpege de bevaringsværdige.
- Presse på og hjælpe med at der oprettes et Bygningsforbedringsudvalg i kommunen, der kan modtage penge fra Velfærdsministeriet til uddeling til udvendige istandsættelsesarbejder på de bevaringsværdige bygninger.
- Presse på og hjælpe med at Velfærdsministeriets Vejledning fra 2006: *'Bevaringsværdige bygninger – sikring af bevaringsværdier'* benyttes som fast udgangspunkt for behandlingen af de bevaringsværdige bygninger i kommunen, bl.a. ved at skrive vejledningen ind i de bevarende lokalplaner.
- Presse på og hjælpe med at der etableres bevarende lokalplaner for alle velbevarede byområder i Danmark, bl.a. de gamle middelalderlige bykerner.

Bevaringsrådet er ikke bestemmende, men kun rådgivende overfor kommunen.

Opfølgning på FBB, SAVE-registreringer og registreringer af kulturmiljøer

- By og Lands Lokalforeninger påtager sig i samarbejde med kommunen, KUAS, Museet og andre at udbygge FBB-databasen med lokale billeder, historiske oplysninger og historiske billeder af bygningerne i Databasen. Derudover skal databasen udbygges med kommunernes kulturmiljøer og bebyggede strukturer.
- By og Land kan via dette projekt erhverve en dybere viden om kommunens bevaringsværdige bygninger end eksempelvis kommunen. Dette vil gøre lokalforeningen til en naturlig samarbejdspartner og høringspartner.
- Første forsøg gennemføres i Præstø.

Årlig kampagne om Bevaringsværdige Bygninger og Bygningskultur

- Sammen med Landsforeningen gennemfører Lokalforeningerne en årlig *oplysningskampagne* (Bygningsbevarings-uge), hvortil der søges fondsstøtte.
- Kampagnen kan kombineres med 'Bygningskulturens dag', men bør derudover omhandle mere 'tekniske og håndværksmæssige ting' i forhold til hvordan man som ejer passer sit hus mest hensigtsmæssigt.
- Som led i dette gennemføres der en årlig 'Vedligeholdes-week-end' med landsdækkende fokus på bygningsvedligeholdelse.

Drejebog

For oprettelse af lokale/kommunale 'Bygningskultur-Råd':

Bestående af kommunens byggesagsbehandling og By og Lands Lokalforening m.fl.

- 1: Erfaringsindsamling
Hvor findes der lignende faste samarbejds-organer i dag?
Hvordan er de organiseret og hvordan fungerer de
Hvilke opgaver, kommissorier osv. har de
- 2: Status
Hvem, hvad, hvor og hvor mange
Forskelligheder og sammenfald
- 3: Lokalt møde med lokale interessenter, hvor ideen præsenteres.
Landsforeningen udarbejder et papir, der sammendrager 1 og 2.
Herunder forslag til organisering, opgaver og statutter
- 4: Brev til kommunen, hvor ideen introduceres, og man anmoder om et møde.
Landsforeningen skriver udkast til dette.
- 5: Møde med kommunen
- 6: Opfølgning på mødet, især hvis ideen ikke fænger
Landsforeningen kan evt. deltage i en opfølgende henvendelse
- 7: Udvalget nedsættes og går i gang.
- 8: Landsforeningen organiserer en årlig 'Bygningsvedligeholdelses-uge', især med fokus på de bevaringsværdige bygninger, som lokalforeningen og rådet er aktive for at gennemføre lokalt som en markant og synlig årlig begivenhed.